

Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
NIILA JÄÄSKINENA
od 25. travnja 2013.¹

Predmet C-9/12

**Corman-Collins SA
protiv
La Maison du Whisky SA**

(zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio tribunal de commerce Verviers (Belgija))

„Sudska nadležnost u građanskim i trgovačkim stvarima – Uredba (EZ) br. 44/2001 – Članak 2. – Članak 5. stavak 1. podstavci (a) i (b) – Posebna nadležnost u stvarima koje se odnose na ugovore – Pojmovi ‚kupoprodaja robe‘ i ‚pružanje usluga‘ – Ugovor o distribuciji robe – Obveza koja je temelj tužbe“

I – Uvod

1. Glavni je predmet ovog zahtjeva za prethodnu odluku, koji je podnio tribunal de commerce de Verviers (Belgija), tumačenje posebnog pravila o nadležnosti u stvarima koje se odnose na ugovore koje je predviđeno člankom 5. stavkom 1. podstavcima (a) i (b) Uredbe Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima², koju se obično naziva Uredba Bruxelles I.

2. Taj je zahtjev dio tužbe koju je Corman-Collins SA (u daljnjem tekstu: Corman-Collins), društvo sa sjedištem u Belgiji, podnio protiv La Maison du Whisky SA (u daljnjem tekstu: La Maison du Whisky), društva sa sjedištem u Francuskoj, zbog toga što je to potonje društvo raskinulo ugovor o distribuciji robe kojim su, prema navodu tužitelja u glavnom postupku, stranke bile vezane.

3. Francusko društvo osporava nadležnost belgijskih sudova za donošenje odluke u tom sporu, kao i samo postojanje ugovora takve naravi među strankama. Ono svoj prigovor nenadležnosti temelji na članku 2. Uredbe br. 44/2001, kojim se predviđa da tuženik sa sjedištem u nekoj državi članici³ u načelu mora biti tužen pred sudovima te potonje države članice. Sud koji je uputio zahtjev u tom se smislu pita, kao prvo, o eventualnoj neusklađenosti s pravom Unije belgijskog pravila međunarodnog privatnog prava kojim se predviđa da su belgijski sudovi nadležni ako je tužitelj distributer sa sjedištem u Belgiji koji se poziva na raskid ugovora o isključivoj distribuciji koji proizvodi učinke na nacionalnom području.

1 – Izvorni jezik: francuski

2 – SL 2001, L 12, str. 1. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 30.)

3 – U skladu s člankom 1. stavkom 3. te uredbe, izraz „država članica“ u ovom će se mišljenju odnositi na sve države članice Europske unije osim Kraljevine Danske.

4. Kao drugo, i to je ključni interes ovog predmeta, od Suda se u biti traži da presudi treba li ugovor o distribuciji, na temelju kojeg jedna strana u nekoj državi članici kupuje proizvode od druge kako bi ih preprodala na državnom području druge države članice, kvalificirati kao ugovor o „kupoprodaji robe” ili „pružanju usluga” u smislu članka 5. stavka 1. podstavka (b) Uredbe br. 44/2001, što je pitanje u pogledu kojeg postoje različita stajališta kako u pravnoj teoriji tako i u sudskoj praksi različitih država članica⁴. Ako ne treba prihvatiti nijednu od tih kvalifikacija, ta bi vrsta ugovora mogla biti obuhvaćena pravilom o nadležnosti koje je predviđeno navedenim stavkom 1. podstavkom (a), u skladu s redoslijedom primjene uspostavljenim istim stavkom 1. podstavkom (a).

5. Naposljetku, posljednjim se prethodnim pitanjem, čiji se sadržaj u potpunosti može razumjeti samo s obzirom na obrazloženje odluke kojom se upućuje prethodno pitanje, poziva Sud da utvrdi odnosi li se, u slučaju kad bi se na tužbu kao što je ona u glavnom postupku primjenjivala točka (a), a ne točka (b) članka 5. stavka 1. Uredbe br. 44/2001, „obveza [koja je temelj tužbe]”, u smislu te odredbe, na prodavatelja-principala ili na kupca-distributera.

II – Pravni okvir

A – Pravo Unije

1. Uredba br. 44/2001

6. Članak 2. stavak 1. Uredbe br. 44/2001, koji se nalazi u odjeljku 1., naslovljenom „Opće odredbe”, poglavlja II. navedene uredbe, koje uređuje pravila o nadležnosti, propisuje načelo prema kojem se „[u]z poštovanje odredaba ove Uredbe, osobama s domicilom u nekoj državi članici sudi [...] pred sudovima te države članice, bez obzira na njihovo državljanstvo.”

7. U skladu s člankom 5. stavkom 1. Uredbe br. 44/2001, koji se nalazi u odjeljku 2. poglavlja II. te uredbe, naslovljenom „Posebna nadležnost”:

„Osoba s domicilom u državi članici može u drugoj državi članici biti tužena:

1. (a) u stvarima koj[e] se odnose na ugovore, pred sudom u mjestu u kojemu treba biti izvršena obveza;
- (b) u svrhe ove odredbe, osim ako nije drukčije ugovoreno, mjesto izvršenja obveze je:
  - u slučaju kupoprodaje robe, mjesto u državi članici u kojemu je, u skladu s ugovorom, roba isporučena ili je trebala biti isporučena,
  - u slučaju pružanja usluga, mjesto u državi članici u kojemu su, u skladu s ugovorom, usluge pružene ili su trebale biti pružene;
- (c) ako se ne primjenjuje podstavak (b), primjenjuje se podstavak (a);

4 — O analizama u komparativnom pravu vidjeti osobito Berlioz, P., „La notion de fourniture de services au sens de l'article 5-1 b) du règlement 'Bruxelles I'", *J. D. I.*, 2008., br. 3., doctrine 6, str. 675.; Hollander, P., *Le droit de la distribution*, Anthémis, Liège, 2009., str. 271. i sljedeće, kao i Magnus, U., i Mankowski, P. (izd), *Brussels I Regulation*, Sellier European Law Publishers, München, 2012., str. 153. i sljedeće.

2. Uredba Rim I

8. U skladu s uvodnom izjavom 7. Uredbe (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Rim I)⁵, „[s]adržajni bi opseg i odredbe ove Uredbe trebali biti u skladu s Uredbom [br. 44/2001]”.

9. Člankom 4. stavkom 1. navedene uredbe propisuje se:

„U mjeri u kojoj pravo koje je mjerodavno za ugovor nije odabrano u skladu s člankom 3., te ne dovodeći u pitanje članke od 5. do 8., pravo kojem podliježe ugovor utvrđuje se kako slijedi:

- (a) ugovor o prodaji robe podliježe pravu države u kojoj prodavatelj ima uobičajeno boravište;
- (b) ugovor o pružanju usluga podliježe pravu države u kojoj pružatelj usluga ima uobičajeno boravište;
- [...]
- (f) ugovor o distribuciji podliježe pravu države u kojoj distributer ima uobičajeno boravište;
- [...]”

B – *Belgijsko pravo*

10. Zakon od 27. srpnja 1961. o jednostranom raskidu ugovora o isključivoj distribuciji na neodređeno vrijeme⁶ (u daljnjem tekstu: belgijski zakon od 27. srpnja 1961.), u svojem članku 1. stavku 2. određuje „ugovor o distribuciji” kao „svaki ugovor na temelju kojeg principal jednom ili više distributera pridržava pravo da u vlastito ime i za vlastiti račun prodaju proizvode koje ovaj proizvodi ili distribuira”.

11. U skladu s člankom 4. tog zakona:

„Distributer koji je pretrpio štetu povodom raskida ugovora o distribuciji koji proizvodi učinke na cijelom ili na dijelu belgijskog državnog područja u svakom slučaju može pokrenuti postupak protiv principala u Belgiji, bilo pred sudom države u kojoj se nalazi njegov domicil, bilo pred sudom države u kojoj se nalazi domicil ili sjedište principala.

Kada je postupak pokrenut pred belgijskim sudom, taj će sud primjenjivati isključivo belgijsko pravo.”

III – Glavni postupak, prethodna pitanja i postupak pred Sudom

12. Corman-Collins, društvo sa sjedištem u Belgiji, i La Maison du Whisky, društvo sa sjedištem u Francuskoj, tijekom desetak godina održavali su poslovne odnose u okviru kojih je prethodni od potonjeg kupovao viskije različitih zaštitnih znakova koje je preuzimao u skladištima francuskog društva, a preprodavao na području Belgije.

5 — SL L 177, str. 6. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 6., str. 109.)

6 — *Moniteur belge* od 5. listopada 1961., str. 7518. Zakon kako je izmijenjen i dopunjen zakonom od 13. travnja 1971. o jednostranom raskidu ugovora o isključivoj distribuciji (*Moniteur belge* od 21. travnja 1971., str. 4996.).

13. Tijekom cijelog tog razdoblja Corman-Collins koristio je oznaku „Maison du Whisky Belgique” i internetsku stranicu pod nazivom www.whiskey.be, čemu se La Maison du Whiskey nije protivio. Osim toga, podaci o Corman-Collinsu spominjali su se u reviji *Whisky Magazine* koju izdaje društvo kćer društva La Maison du Whisky.

14. U prosincu 2010. to je potonje društvo zabranilo Corman-Collinsu upotrebu navedene oznake te je zatvorilo navedenu stranicu. U veljači 2011. ono je obavijestilo Corman-Collinsa da će, počevši od 1. travnja 2011. odnosno od 1. rujna 2011., isključivu distribuciju dvaju svojih proizvoda sa zaštitnim znacima povjeriti drugom belgijskom društvu od kojeg Corman-Collins nakon toga može naručivati.

15. Corman-Collins podnio je 9. ožujka 2011. protiv La Maison du Whiskey tužbu pred tribunal de commerce Verviers kojom prije svega traži da se, na temelju belgijskog zakona od 27. srpnja 1961., potonjem društvu naloži plaćanje naknade štete zbog raskida ugovora bez ostavljanja primjerenog otkaznog roka i plaćanje dodatne odštete.

16. La Maison du Whiskey osporio je mjesnu nadležnost suda pred kojim je pokrenut postupak zbog toga što su na temelju članka 2. Uredbe br. 44/2001 nadležni francuski sudovi. Corman-Collins odgovorio je na taj prigovor pozivajući se na članak 4. navedenog belgijskog zakona.

17. Osim toga, stranke se nisu slagale u pogledu kvalifikacije koju je potrebno dati njihovim poslovnim odnosima s obzirom na to da je utvrđeno da nikad nisu sklopile pisani okvirni ugovor kojim bi se utvrdili uvjeti tih odnosa. Corman-Collins tvrdio je da je riječ o ugovoru o isključivoj distribuciji u smislu istog belgijskog zakona, dok je La Maison du Whiskey istaknuo da je riječ o običnim kupoprodajnim ugovorima sklopljenima na osnovi tjednih narudžbi oblikovanih u skladu s potrebama Corman-Collinsa.

18. U skladu sa zahtjevom za prethodnu odluku, tribunal de commerce Verveis izričito navodi da su Corman-Collins i La Maison du Whiskey „vezani usmenom pogodbom” i da se „na temelju [...] belgijskog zakona od 27. srpnja 1961. pravna veza između stranaka može kvalificirati kao ugovor o distribuciji s obzirom na to da je tužitelj bio ovlašten na belgijskom području preprodavati proizvode koje je kupio od tuženika.”

19. Nasuprot tome, taj sud izražava sumnje u pogledu mogućnosti da svoju nadležnost temelji na pravilu koje je predviđeno člankom 4. belgijskog zakona od 27. srpnja 1961. s obzirom na nadređenost prava Unije i odredbe Uredbe br. 44/2001 koja se, prema njegovu mišljenju, primjenjuje kako *ratione loci* tako i *ratione materiae*. Ističe da su, na temelju članka 2. navedene uredbe, nadležni francuski sudovi, ali da bi se također mogao primjenjivati i članak 5. stavak 1. te iste uredbe. U tom pogledu, uzimajući u obzir sudsku praksu Suda⁷, taj sud pita treba li ugovor o distribuciji kvalificirati kao ugovor o kupoprodaji robe i/ili ugovor o pružanju usluga, u smislu članka 5. stavka 1. podstavka (b) Uredbe br. 44/2001. Sud dodaje da je spornu obvezu koja je temelj tužbe u glavnom postupku potrebno odrediti samo ako se takvoj vrsti ugovora ne može pripisati nijedna od tih kvalifikacija, što je problematika koja se implicitno odnosi na odredbe članka 5. stavka 1. podstavka (a) te uredbe.

20. U tim je okolnostima tribunal de commerce Verviers 6. siječnja 2012. odlučio prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li članak 2. Uredbe br. 44/2001, eventualno zajedno s [člankom 5. stavkom 1. podstavkom (a) ili (b)], tumačiti u smislu da se protivi pravilu o nadležnosti kakvo je sadržano u članku 4. belgijskog zakona od 27. srpnja 1961., koje predviđa nadležnost belgijskih sudova kada distributer ima sjedište na belgijskom državnom području i kada svi ili dio učinaka distribucije nastaju na tom istom državnom području, neovisno o sjedištu principala, kada je taj potonji tuženik?”

7 — Sud koji je uputio zahtjev poziva se na presude od 23. travnja 2009., *Falco Privatstiftung i Rabitsch* (C-533/07, Zb., str. I-3327.), i od 11. ožujka 2010., *Wood Floor Solutions Andreas Domberger* (C-19/09, Zb., str. I-2121.).

2. Treba li članak 5. stavak 1. podstavak (a) Uredbe br. 44/2001 tumačiti u smislu da se primjenjuje na ugovor o distribuciji robe na temelju kojeg jedna strana kupuje proizvode od druge kako bi ih preprodala na državnom području druge države članice?
3. U slučaju negativnog odgovora na to pitanje, treba li članak 5. stavak 1. podstavak (b) Uredbe br. 44/2001 tumačiti u smislu da se odnosi na ugovor o distribuciji, kao što je onaj koji je sklopljen između stranaka?
4. U slučaju negativnog odgovora na dva prethodna pitanja, odnosi li se, u slučaju raskida ugovora o distribuciji, sporna obveza na prodavatelja-principala ili na kupca-distributera?"

21. Pisana očitovanja podnijeli su Corman-Collins i La Maison du Whisky, Kraljevina Belgija i Švicarska Konfederacija kao i Europska komisija.

22. Na raspravi održanoj 31. siječnja 2013. zastupani su bili Corman-Collins, La Maison du Whisky, belgijska vlada i Komisija.

IV – Analiza

A – Isključivanje Uredbom br. 44/2001 pravila o nadležnosti koje je predviđeno člankom 4. belgijskog zakona od 27. srpnja 1961. (prvo pitanje)

23. Sud koji je uputio zahtjev svojim prvim pitanjem u biti pita može li se nacionalno pravilo o nadležnosti, kao što je ono iz članka 4. belgijskog zakona od 27. srpnja 1961., primijeniti na tuženika koji ima domicil u drugoj državi članici, bez obzira na odredbe Uredbe br. 44/2001.

24. Potrebno je utvrditi mogu li, na temelju navedene nacionalne odredbe, belgijski sudovi biti nadležni ako distributer koji ima domicil na belgijskom državnom području pokrene postupak protiv principala na temelju raskida njihova ugovora o distribuciji, kada predmetni ugovor proizvodi učinke na cijelom ili na dijelu tog istog državnog područja, neovisno o mjestu u kojem se nalazi domicil ili registrirano sjedište tuženika.

25. U ovom slučaju, Corman-Collins tvrdi da bi La Maison du Whisky mogao tužiti pred belgijskim sudom na temelju te odredbe, iako je njegovo registrirano sjedište na francuskom državnom području.

26. Osim Corman-Collinsa, sve se stranke koje su podnijele očitovanja slažu da se Sudu predloži da odgovori da je provedba takvog pravila o nadležnosti, koje se temelji na pravu države u kojoj se vodi postupak, u takvim okolnostima isključena jer se u takvim okolnostima primjenjuje *ratione loci* Uredba br. 44/2001.

27. Slažem se s tim stajalištem. Naime, svrha je Uredbe br. 44/2001, među ostalim⁸, ujednačeno definirati sudsku nadležnost u svim sporovima s međunarodnim elementom čiji je predmet povezan s područjem na koje se ta uredba primjenjuje⁹. Iz uvodne izjave 8. te uredbe jasno proizlazi da bi se, kad tuženik ima domicil u jednoj od država članica obvezanih navedenom uredbom, u načelu trebali primjenjivati zajednički propisi o nadležnosti sudova propisani tom uredbom i prevagnuti nad pravilima o nadležnosti koja su na snazi u tim različitim državama.

8 — U uvodnoj izjavi 2. Uredbe br. 44/2001 pojašnjuje se da ta uredba sadržava, s jedne strane, propise za ujedinjavanje pravila o sukobu nadležnosti u građanskim i trgovačkim stvarima te, s druge strane, propise za pojednostavljivanje formalnosti s ciljem brzog i jednostavnog priznavanja i izvršenja sudskih odluka država članica koje navedena uredba obvezuje.

9 — Područje materijalne primjene Uredbe br. 44/2001 utvrđeno je u njezinu članku 1.

28. Na temelju tih ujedinjenih pravila, ako tuženik u okviru tužbe koju namjerava podnijeti ima domicil u jednoj državi članici, kao što je slučaj u glavnom postupku, tužitelj je u načelu dužan podnijeti tužbu pred sudovima te države, u skladu s pravilom o općoj nadležnosti iz članka 2. Uredbe br. 44/2001.

29. Iz članka 3. stavka 1. Uredbe br. 44/2001 proizlazi da su jedina odstupanja koja su dopuštena od tog načela ona predviđena odredbama o nadležnosti iz odjeljaka 2. do 7. poglavlja II. te uredbe. Konkretno, što se tiče ugovornog odnosa kao što je onaj u glavnom postupku, kao alternativa pravilu iz članka 2. navedene uredbe ne primjenjuju se pravila o nadležnosti proizašla iz prava država članica, već posebno pravilo o nadležnosti navedeno u članku 5. stavku 1. te uredbe¹⁰.

30. Stavkom 2. tog istog članka 3. dodatno se potkrepljuje teza prema kojoj je namjera zakonodavca Unije bila isključiti provedbu nacionalnih pravila o nadležnosti u situacijama koje su obuhvaćene područjem primjene Uredbe br. 44/2001¹¹ jer se u njemu izričito navodi da se na takva pravila nije moguće pozvati protiv tuženika s domicilom u nekoj državi članici.

31. Stoga, prema mojem mišljenju, na prvo pitanje valja odgovoriti da, kada tuženik ima domicil na području države članice različite od one u kojoj se nalazi sud pred kojim se vodi postupak, odredbe Uredbe br. 44/2001 isključuju nacionalno pravilo o nadležnosti kao što je ono koje je predviđeno člankom 4. belgijskog zakona od 27. srpnja 1961.

B – Kvalifikacija ugovora o distribuciji u okviru članka 5. stavka 1. Uredbe br. 44/2001 (drugo i treće pitanje)

1. Uvodna razmatranja

32. Smatram da drugo i treće pitanje nisu bili postavljeni jasno jer se čini da je sud koji je uputio zahtjev pomiješao različite osnovne za nadležnost iz članka 5. stavka 1. Uredbe br. 44/2001 te nije u potpunosti uzeo u obzir način na koji su međusobno organizirane¹².

33. Sud koji je uputio zahtjev tim pitanjima u biti pita primjenjuje li se, u svrhu utvrđivanja koji je sud nadležan za donošenje odluke u okviru tužbe koja se temelji na ugovoru o distribuciji, točka (a) ili pak točka (b) članka 5. stavka 1. Uredbe br. 44/2001.

34. Kako bi se na ta dva pitanja dao koristan odgovor, s obzirom na njihovu međupovezanost, smatram da ih valja ispitati zajedno i osobito, s obzirom na hijerarhiju uspostavljenu točkom (c) navedenog članka 5. stavka 1., zamijeniti njihov redoslijed tako da se prvo razmotri treće pitanje koje se odnosi na točku (b) te odredbe, a zatim drugo pitanje koje se odnosi na točku (a) iste odredbe¹³.

10 — Navedenim se člankom 5. omogućuje, u uvjetima koji su u njemu navedeni, da tužitelj pokrene postupak pred sudovima koji nisu sudovi države članice u kojoj tuženik ima domicil.

11 — Drukčije je, naravno, ako je situacija koja dovodi do spora potpuno unutarnja.

12 — Isto vrijedi za četvrto pitanje zbog razloga koje ću navesti kasnije.

13 — Naime, taj potonji element podredne je naravi u odnosu na prethodni element, kao što proizlazi iz navedene točke (c) prema kojoj, „ako se ne primjenjuje podstavak (b), primjenjuje se podstavak (a)” (moje isticanje).

35. Najprije podsjećam da je sudska praksa Suda u pogledu Konvencije od 27. rujna 1968. o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima¹⁴ (u daljnjem tekstu: Konvencija iz Bruxellesa) relevantna za tumačenje Uredbe br. 44/2001 jer se odredbe tih instrumenata mogu kvalificirati jednakovrijednima s obzirom na to da je navedena uredba tu Konvenciju zamijenila u odnosima među državama članicama¹⁵.

36. Sud je već istaknuo, s jedne strane, da je tekst članka 5. stavka 1. podstavka (a) Uredbe br. 44/2001 potpuno jednak tekstu prve rečenice iz članka 5. stavka 1. Konvencije iz Bruxellesa i, s druge strane, ne samo da je zakonodavac Zajednice izričito tražio kontinuitet u tumačenju između ta dva instrumenta¹⁶, već je taj kontinuitet i u skladu s načelom pravne sigurnosti, iz čega proizlazi da se tim odredbama mora priznati isti doseg¹⁷.

37. Suprotno tome, što se tiče članka 5. stavka 1. podstavka (b) Uredbe br. 44/2001, podaci koji proizlaze iz presuda kojima se tumači Konvencija iz Bruxellesa manje su izravni jer su pravila o nadležnosti iz navedenog podstavka (b) nova. Naime, Sud je istaknuo posebnost te odredbe s obzirom na pripremljene akte navedene uredbe i na strukturu njezina članka 5. točke 1.¹⁸ te je iz toga zaključio da je „zakonodavac Zajednice u okviru Uredbe br. 44/2001 za sve *ugovore koji nisu ugovori o kupoprodaji robe i ugovori o pružanju usluga* namjeravao očuvati načela koja je Sud uspostavio u okviru Konvencije iz Bruxellesa”¹⁹.

38. Dodajem da je, prema mojem mišljenju, namjera zakonodavca bila da se navedena točka (b) tumači široko u odnosu na navedenu točku (a) jer je cilj Uredbe br. 44/2001 bio pojednostavljenje u odnosu na odredbe Konvencije iz Bruxellesa. Iz pripremljenih akata te uredbe²⁰, kao i iz izvješća profesora Pocara o takozvanoj konvenciji „Lugano a”²¹, čije su odredbe bile izmijenjene u istom smislu, proizlazi da su posebna pravila iz te točke (b) stvorena kako bi se izbjegle poteškoće prilikom primjene pravila iz te točke (a) koje proizlaze iz sudske prakse ustanovljene presudama *Industrie Tessili Italiana Como* i *De Bloos*²². Međutim, čini se da je Sud u gore navedenoj presudi *Falco Privatstiftung i Rabitsch*²³ izabrao relativno uzak pristup u pogledu točke (b).

14 — SL 1972, L 299, str. 32. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 30.) Konvencija kako je izmijenjena kasnijim konvencijama o pristupanju novih država članica toj konvenciji.

15 — Vidjeti osobito presude od 25. listopada 2012., *Folien Fischer i Fofitec* (C-133/11, t. 31.); od 7. veljače 2013., *Refcomp* (C-543/10, t. 18.), kao i od 14. ožujka 2013., *Česká spořitelna* (C-419/11, t. 27.).

16 — Vidjeti uvodnu izjavu 19. Uredbe br. 44/2001.

17 — Gore navedene presude *Falco Privatstiftung i Rabitsch* (t. 48. do 57. i navedena sudska praksa), kao i *Česká spořitelna* (t. 43. i 44.)

18 — Vidjeti gore navedenu presudu *Falco Privatstiftung i Rabitsch* (t. 54.), kojom se u tom pogledu upućuje na točke 94. i 95. mišljenja nezavisne odvjetnice Trstenjak u tom predmetu.

19 — *Ibidem* (t. 55.). Moje isticanje.

20 — Vidjeti osobito prijedlog uredbe (COM (1999) 348 *final*, str. 14.).

21 — Izvješće s obrazloženjem profesora Fausta Pocara o Konvenciji o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima koja je potpisana 30. listopada 2007. u Luganu (SL 2009, C 319, str. 1., t. 49. do 51.). Tom su konvencijom obvezane Europska komisija, Kraljevina Danska, Republika Island, Kraljevina Norveška i Švicarska Konfederacija.

22 — Presude od 6. listopada 1976., *Industrie Tessili Italiana Como* (12/76, Zb., str. 1473.), i *De Bloos* (14/76, Zb., str. 1497.).

23 — Sud je u točki 43. smatrao da bi se „proširenjem područja primjene članka 5. stavka 1. podstavka (b) druge alineje Uredbe br. 44/2001 zaobišla namjera zakonodavca Zajednice u tom pogledu i utjecalo na koristan učinak navedenog članka 5. stavka 1. podstavka (c) i (a)“.

39. Važno je na umu imati još jedno pravilo tumačenja Uredbe br. 44/2001, odnosno pravilo prema kojem je pojmove iz te uredbe, a osobito pojmove u pogledu pravila o nadležnosti koje propisuje, potrebno tumačiti na autonoman način, polazeći ponajprije od sustava i ciljeva navedene uredbe, radi osiguranja njezine jedinstvene primjene u svim državama članicama²⁴. To podrazumijeva, s jedne strane, da se u načelu ne smije upućivati na pravo država članica i osobito na pravo suda pred kojim se vodi postupak²⁵ te, s druge strane, da se navedeni pojmovi ne smiju neopravdano izjednačavati s pojmovima upotrijebljenima u drugim pravilima prava Unije²⁶.

40. Taj je pristup tim važniji u okviru ovog predmeta jer pojam „ugovor o distribuciji”, koji u svojim prethodnim pitanjima rabi sud koji je uputio zahtjev²⁷, nije pojam koji je određen u pravu Unije²⁸ i može upućivati na različite pojavnosti u pravima država članica, pod pretpostavkom da sve države članice poznaju taj oblik ugovora²⁹. Osim toga, primjećujem da u gore navedenom predmetu De Bloos, koji se već odnosio na utvrđivanje suda nadležnog za donošenje odluke u okviru zahtjeva za naknadu štete zbog raskida ugovora o distribuciji između belgijske i francuske stranke bez prethodne obavijesti, ni Sud ni nezavisni odvjetnik nisu definirali taj pojam, ni s obzirom na predmetna nacionalna prava ni na općenit i apstraktan način.

41. S obzirom na raznovrsnost ugovora o distribuciji, lakše ih je definirati negativno³⁰ nego pozitivno. Međutim, moguće je izdvojiti određene elemente koji se obično povezuju s tom vrstom ugovora³¹, odnosno da je cilj distribucije preprodaja predmetnih proizvoda na području obuhvaćenom ugovorom; da principal bira distributera; da je distributer ovlašten barem za preprodaju proizvoda principala ili čak ima isključivo pravo na to; da je ugovorni odnos trajan; da principal može imati isključivo pravo nabave /ili opskrbe; da distributer može imati obvezu kupnje ili preprodaje i da stranke mogu izabrati zajedničku provedbu tehnika za unapređenje prodaje³².

42. Dodajem da, iako La Maison du Whisky osporava kvalifikaciju sporne pravne veze kao ugovora o distribuciji koju je s obzirom na belgijsko pravo dao sud koji je uputio zahtjev i o kojoj bi se moglo raspravljati s obzirom na elemente uložene u spis, Sud u skladu s ustaljenom sudskom praksom ne može sam ocijeniti ili kvalificirati činjenice ili odredbe nacionalnog prava povezane s njima³³.

43. S obzirom na sva ta razmatranja, valja zajedno odgovoriti na drugo i treće pitanje koja je postavio sud koji je uputio zahtjev.

24 — Vidjeti osobito gore navedenu presudu Česká spořitelna (t. 25. i navedena sudska praksa).

25 — *Ibidem* (t. 45. i navedena sudska praksa).

26 — Konkretno, presuđeno je da pojam „pružanje usluga” u smislu članka 56. UFEU-a nije jednakovrijedan pojmu „pružanje usluga” u smislu članka 5. stavka 1. podstavka (b) Uredbe br. 44/2001. O odbijanju takve analogije vidjeti gore navedenu presudu Falco Privatstiftung i Rabitsch (t. 15., 33. i sljedeće točke), kao i točku 59. i sljedeće točke mišljenja nezavisne odvjetnice Trstenjak u tom predmetu.

27 — Podsjećam da taj sud smatra da ugovorni odnos na kojemu Corman-Collins temelji svoju tužbu odgovara takvoj vrsti ugovora. U svojem drugom pitanju sud pojašnjuje da se njegov zahtjev odnosi na ugovor o distribuciji „na temelju kojeg jedna strana kupuje proizvode od druge kako bi ih preprodala na državnom području druge države članice”.

28 — Suprotno definiciji koja postoji, među ostalim, za drugu vrstu ugovora o distribuciji, odnosno ugovora o trgovačkom zastupanju (Direktiva Vijeća 86/653/EEZ od 18. prosinca 1986. o usklađivanju prava država članica u vezi samozaposlenih trgovačkih zastupnika (SL L 382, str. 17.)) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 10., str. 45.)).

29 — Iako su određena nacionalna prava, kao što je belgijsko pravo (članak 1. stavak 2. belgijskog zakona od 27. srpnja 1961.), usvojila zakonodavnu ili regulatornu definiciju distribucije te tom ugovoru dala poseban status, u drugim državama članicama taj oblik ugovora u biti proizlazi iz prakse, što ne olakšava nastanak homogenog pojma.

30 — Ti se ugovori jasno razlikuju, s jedne strane, od ugovora o trgovačkom zastupanju jer distributer nije ovlašten zastupati principala i, s druge strane, od ugovora o franšizi jer se distribucija ne temelji na tome da principal distributeru stavi na raspolaganje svoje tehničko ili administrativno znanje i umijeće.

31 — Pojašnjavam da se neki od tih elemenata u pravu određenih država članica smatraju elementima koji su nužni za kvalifikaciju ugovora o distribuciji, a to smatraju i određeni autori, dok neki proizlaze iz same volje stranaka, no ti pristupi, prema mojem mišljenju, previše variraju da bi se iz njih mogle izvući stvarne konstante.

32 — Ovlaštenje za preprodaju kao i njegova eventualna isključivost zahtijevaju selektivnost koju odobrava principal i koja se temelji na pravima intelektualnog vlasništva ili na politici selektivne distribucije.

33 — U okviru prethodnog postupka svaka ocjena predmetnih činjenica proizlazi iz nadležnosti nacionalnog suda, iako mu Sud može, u duhu suradnje, pružiti sve smjernice koje smatra potrebnima. – Vidjeti osobito presude od 3. veljače 1977., Benedetti (52/76, Zb., str. 163., t. 10.), i od 5. ožujka 2009., Apis-Hristovich (C-545/07, Zb., str. I-1627., t. 32.).

44. Za tumačenje članka 5. stavka 1. Uredbe br. 44/2001 u svrhu odgovora na ta pitanja potrebno je, prema mojem mišljenju, uz poštovanje redoslijeda utvrđenog sadržajem te odredbe, ispitati pripada li prekogranični ugovor o distribuciji kategoriji kupoprodaje robe u smislu podstavka (b) prve alineje tog stavka 1. ili kategoriji pružanja usluga u smislu podstavka (b) druge alineje navedenog stavka 1. ili pak pripada drugim oblicima ugovora koji su uređeni podstavkom (a) istog stavka 1. Najprije navodim da smatram da treba prihvatiti drugu od te tri mogućnosti, i to zbog razloga u nastavku.

2. Odbijanje kvalifikacije kao ugovora o kupoprodaji robe u smislu članka 5. stavka 1. podstavka (b) prve alineje Uredbe br. 44/2001

45. Primjenjivost članka 5. stavka 1. podstavka (b) prve alineje Uredbe br. 44/2001 na predmetni ugovorni odnos zastupa La Maison du Whisky. Nakon što je podsjetio da radi razlikovanja ugovora o kupoprodaji robe od ugovora o pružanju usluga valja uputiti na obvezu koja obilježava te ugovore³⁴, La Maison du Whisky tvrdi da je ugovor o distribuciji obilježen obvezom principala da distributeru dostavi proizvode koji su predmet distribucije, što je obveza koja proizlazi iz prava distributera na prodaju tih proizvoda na određenom području. Iz toga zaključuje da se ugovor o distribuciji može odnositi samo na kupoprodaju robe te bi to, prema njegovu mišljenju, trebalo dovesti do konačnog odbijanja kvalifikacije kao ugovora o pružanju usluga. Takav se pristup poistovjećuje s pristupom koji je usvojio Corte suprema di cassazione (Italija)³⁵, oslonivši se pritom ponajprije na Konvenciju Ujedinjenih Naroda potpisanu u Beču 11. travnja 1980.³⁶, suprotno stajalištu drugih nacionalnih sudova³⁷.

46. Budući da je Sud u svrhu kvalifikacije ugovora za potrebe primjene članka 5. stavka 1. podstavka (b) Uredbe br. 44/2001 stvarno utvrdio kriterij koji se temelji na istraživanju obveze koja obilježava taj ugovor³⁸, operacija prodaje trebala bi biti sama bit ugovora o distribuciji da bi se na takav ugovor primijenile odredbe prve alineje navedenog podstavka (b).

47. Međutim, prema mojem mišljenju, to nije slučaj s obzirom na, s jedne strane, prethodno navedena razmatranja u pogledu elemenata koji obično čine ugovor o distribuciji i, s druge strane, činjenicu da bi se time zanemarila posebnost da u takvoj vrsti poslovnih odnosa obično postoji okvirni ugovor o distribuciji koji se razlikuje od kasnijih ugovora o kupoprodaji³⁹.

48. Ističem da se dokaz o sklapanju takvog okvirnog ugovora ne može temeljiti samo na postojanju stalnog odnosa koji se odražava u uzastopnim prodajama bez pisanih ili usmenih sporazuma. Osim toga, moguće je da okvirni ugovor koji je sklopljen između proizvođača i trgovca na veliko, ili trgovca na veliko i trgovca na malo, nije obuhvaćen kvalifikacijom distribucije⁴⁰.

34 — Presuda od 25. veljače 2010., Car Trim (C-381/08, Zb., str. I-1255., t. 31. i sljedeće točke)

35 — Vidjeti osobito presudu Corte suprema di cassazione od 14. prosinca 1999., br. 895. Kritički komentar Ferrarija, F., u *Giustizia civile*, 2000., I, str. 2333. i sljedeće stranice.

36 — Konvencija o ugovorima o međunarodnoj prodaji robe

37 — Francuski, mađarski, nizozemski, švicarski i američki sudovi kojima je postavljeno to pitanje isključili su iz područja primjene navedene konvencije ugovore o distribuciji općenito i osobito takve vrste ugovora o distribuciji (vidjeti Ferrari, F., op. cit., str. 2338., i Witz, D., *Recueil Dalloz*, 2008., str. 2620. i sljedeće stranice).

38 — Gore navedena presuda Falco Privatstiftung i Rabitsch (t. 54.)

39 — Vidjeti u tom smislu str. 1517. mišljenja nezavisnog odvjetnika G. Reischla u predmetu u kojem je donesena gore navedena presuda De Bloos. To općeprihvaćeno razlikovanje u pravu država članica proizlazi iz razlika u pogledu načina sklapanja ugovora (narudžbe nakon okvirnog ugovora općenito se provode putem kupona, dopisa ili elektroničke pošte, a ne putem dodataka prvotnom ugovoru), u pogledu svrhe (u nezavisnom ugovoru o kupoprodaji ne postoji cilj distribucije proizvoda na nekom području kako bi se osvojilo to tržište) i u pogledu primjenjivih pravnih sustava (osobito što se tiče ograničenih učinaka klauzule o prenošenju nadležnosti u jednom od tih ugovora).

40 — Primjerice, ako se društvo okvirnim ugovorom obveže kupiti više tisuća računala bez marke svake godine, ali na temelju pojedinačnih mjesečnih ugovora o kupoprodaji jer će se oni sklopiti za svaku isporuku, takav ugovor ne predstavlja distribuciju nego samo trajni prodajni odnos.

49. Stoga smatram da, ako se utvrdi da su stranke doista sklopile ugovor o distribuciji, sud pred kojim se vodi postupak u pogledu takvog ugovornog odnosa ne može temeljiti svoju nadležnost na kriteriju poveznice s mjestom isporuke prodane robe na temelju članka 5. stavka 1. podstavka (b) prve alineje Uredbe br. 44/2001.

3. Prihvaćanje kvalifikacije kao ugovora o pružanju usluga u smislu članka 5. stavka 1. podstavka (b) druge alineje Uredbe br. 44/2001

50. Komisija zagovara primjenjivost članka 5. stavka 1. podstavka (b) druge alineje Uredbe br. 44/2001 na predmetni ugovorni odnos. Slažem se s tim stajalištem ako se u ovom slučaju doista radi o ugovoru o distribuciji, a ne samo o stalnom prodajnom odnosu. Na tu ću se bitnu razliku vratiti.

51. Sud je u gore navedenoj presudi Falco Privatstiftung i Rabitsch ustrajao na potrebi za autonomnim tumačenjem pojma „pružanje usluga” u smislu te odredbe te je presudio da „pojam usluga podrazumijeva barem da strana koja pruža usluge, [s jedne strane,] obavlja određenu djelatnost [i to, s druge strane,] u zamjenu za naknadu”⁴¹.

52. Koliko znam, ovaj je predmet prva prilika da Sud provede kriterije primjene koje je tako utvrdio i da, po potrebi, pojašni njihov doseg⁴².

53. Smatram da radi dosljednosti sudske prakse valja poštovati elemente definicije koju je Sud dao u navedenoj presudi, ali da ipak nije potrebno prihvatiti preuzak pristup predmetnom pojmu⁴³, osobito s obzirom na ciljeve na temelju kojih je donesena ta odredba. Naime, budući da je cilj autora Uredbe br. 44/2001 bio pojednostavniti pravila o nadležnosti u stvarima koje se odnose na ugovore⁴⁴, važno je da posebne odredbe članka 5. stavka 1. podstavka (b), kojima se želi izbjeći primjena složenog mehanizma prema kojem je potrebno provesti općenitije pravilo iz članka 5. stavka 1. podstavka (a) navedene uredbe, ne izgube svoj koristan učinak.

54. Što se tiče prvog kriterija koji je Sud postavio u prethodno navedenom obliku, on zahtijeva činjenja, a ne propuštanja⁴⁵. U tom mi se pogledu čini da ugovor o distribuciji ispunjava taj zahtjev⁴⁶ s obzirom na bitnu činidbu koju distributer vrši za principala, odnosno osiguranje distribucije proizvoda potonjeg principala tako da principal ne treba stvoriti vlastitu mrežu distribucije na području obuhvaćenom ugovorom niti se osloniti na preprodaju koju osiguravaju nezavisne stranke. Ističem da distributer u okviru posebnog odnosa koji ima s principalom pruža dodanu vrijednost u odnosu na djelatnosti običnog preprodavatelja jer u načelu osigurava kontinuiranu opskrbu principalovih proizvoda njihovim skladištenjem te osigurava uslugu nakon prodaje ako je ta roba trajna i/ili bi navedene proizvode mogao reklamirati putem posebnih ponuda⁴⁷.

41 — Točke 29. do 33.

42 — Istina je da je nezavisna odvjetnica Trstenjak u točki 59. svojeg mišljenja u predmetu u kojem je donesena gore navedena presuda Wood Floor Solutions Andreas Domberger već primijenila te kriterije na ugovor o trgovačkom zastupanju, ali Sud, kojemu nije bilo upućeno to pitanje, to nije učinio.

43 — U točki 54. svojeg mišljenja u gore navedenom predmetu Falco Privatstiftung i Rabitsch, nezavisna odvjetnica Trstenjak također je podržala široko tumačenje tog pojma.

44 — Vidjeti točku 38. ovog mišljenja.

45 — Sud je u gore navedenoj presudi Falco Privatstiftung et Rabitsch (t. 31.) iz kvalifikacije kao „pružanje usluga” isključio ugovor prema kojem nositelj se odobrenog prava intelektualnog vlasništva svojem principalu samo obvezao da neće osporavati principalovo uživanje tog prava jer time što je odobrio uživanje navedenog prava nije izvršio nikakvu činidbu te se samo obvezao da će svojem principalu omogućiti slobodno uživanje tog prava.

46 — Nezavisna odvjetnica Trstenjak predložila je drukčiji pristup jer je smatrala da pružanje usluga pretpostavlja da osoba obavlja „određenu djelatnost ili aktivnost” te je taj argument *a contrario* ilustrirala upućivanjem na pravnu teoriju koja potvrđuje da ugovor o isključivoj distribuciji nije ni ugovor o prodaji ni pružanje usluga (vidjeti točku 57. i bilješku 56. njezina mišljenja u gore navedenom predmetu Falco Privatstiftung i Rabitsch).

47 — Teleološka analiza ugovora o distribuciji, kao što su ovakve vrste ugovora o distribuciji, omogućuje isticanje činjenice da se „odnose na pružanje usluge osvajanja i iskorištavanja lokalnog tržišta” (Sindres, D., „De la qualification d'un contrat cadre de distribution au regard des règles communautaires de compétence”, *Rev. crit. D. I. P.*, 2008., str. 863., t. 12. i navedena pravna teorija).

55. Što se tiče drugog kriterija, koji se odnosi na „naknadu” u zamjenu za takvu djelatnost, smatram da ga se ne može shvatiti strogo, što bi moglo značiti isplatu novčane naknade, jer bi se takvim pristupom zanemarilo postojanje usluga koje se pružaju bez novčane naknade i za koje se ne može osporiti da su obuhvaćene pojmom „pružanje usluga” u smislu članka 5. stavka 1. podstavka (b) druge alineje Uredbe br. 44/2001⁴⁸.

56. Konkretnije, što se tiče ugovora o distribuciji, smatram da ekonomska protučinidba koju distributer uživa u zamjenu za svoju prethodno navedenu djelatnost osobito proizlazi iz karakteristične prednosti koju mu je odobrio principal, odnosno iz isključivog prava na nekom području, ili barem iz jamstva da će mogućnost preprodaje proizvoda principala na određenom području imati ograničeni broj distributera. Osim toga, principal obično distributeru odobrava povoljniji položaj nego običnim preprodateljima time što im olakšava plaćanje i/ili nudi prijenos znanja i umijeća putem osposobljavanja. Takva selektivnost i takve druge prednosti za distributera predstavljaju gospodarsku vrijednost koja ga može potaknuti da s principalom uđe u poseban odnos i da zagovara prodaju njegovih proizvoda.

57. Stoga smatram da se ugovor o distribuciji može kvalificirati kao ugovor o „pružanju usluga” za potrebe primjene pravila o nadležnosti navedenog u članku 5. stavku 1. podstavku (b) drugoj alineji navedene uredbe.

58. To je stajalište u skladu s odredbama Uredbe Rim I koje treba što je više moguće uzeti u obzir na temelju tumačenja Uredbe br. 44/2001⁴⁹, a da Sud pri tome ipak nije dužan postupiti po automatizmu⁵⁰. Podsjećam da su u uvodnoj izjavi 17. Uredbe Rim I kao „ugovori o uslugama” kvalificirani „ugovori o distribuciji”, čiji su dio i ugovori o isključivoj distribuciji, te se u njoj poziva da se isto tumačenje primijeni za Uredbu br. 44/2001. Ne bih išao tako daleko i smatrao, poput Komisije, da je zakonodavac Zajednice time izabrao opće poistovjećivanje ugovora o distribuciji s ugovorima o pružanju usluga jer, iako je u toj uvodnoj izjavi navedeno da su ugovori o distribuciji ugovori o pružanju usluga, *in fine* je pojašnjeno da se radi o posebnim ugovorima o pružanju usluga za koje su posebna pravila predviđena u članku 4. Uredbe Rim I⁵¹. Međutim, podržavam to da Sud izričito uzme u obzir pristup koji je zakonodavac slijedio u Uredbi Rim I i da donese sustav tumačenja kojim se osigurava dosljednost između te uredbe i Uredbe br. 44/2001, kao što je to učinio u presudi Koelzsch⁵².

59. Konkretno, na nacionalnom je sudu da ispita postoji li u sporu koji se pred njim vodi razmjena obveza koja je jednakovrijedna pružanju usluga, odnosno koja nadilazi jednostavne stalne poslovne odnose, kako bi potvrdio da je članak 5. stavak 1. podstavak (b) druga alineja Uredbe br. 44/2001 doista odredba koju treba primijeniti u ovom slučaju.

48 — To je tako s uslugama koje se pružaju besplatno (primjerice djelatnosti koje odvjetnik može obavljati *pro bono* u korist tražitelja azila). Dio pravnih teoretičara čak smatra da da zahtjev za naknadu ne mora biti nužan element (vidjeti Magnus, U., i Mankowski, P., op. cit., str. 155., kao i autore navedene u bilješci 474. tog djela).

49 — Zakonodavčeva želja za osiguranjem takve dosljednosti navedena je u uvodnoj izjavi 7. Uredbe Rim I.

50 — Iako je nezavisna odvjetnica Trstenjak u točkama 67. do 69. svojeg mišljenja istaknula interes za jedinstvenim tumačenjem Uredbe br. 44/2001 i Uredbe Rim I, primjećujem da Sud u gore navedenom predmetu Falco Privatstiftung i Rabitsch to tumačenje nije uključio u obrazloženje svoje presude.

51 — Naime, stavak 1. navedenog članka 4. sadržava kolizijska pravila za ugovore o pružanju usluga (točka (b)) koja se razlikuju od pravila predviđenih za ugovore o distribuciji (točka (f)).

52 — Sud je u točki 33. i sljedećim točkama te presude od 15. ožujka 2011. (C-29/10, Zb., str. I-1595.) presudio da članak 6. stavak 2. podstavak (a) Rimske konvencije od 19. lipnja 1980. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze, iz koje proizlazi Uredba Rim I, treba tumačiti s obzirom na tumačenje kriterija predviđenih člankom 5. stavkom 1. Konvencije iz Bruxellesa, iz koje je proizašla Uredba br. 44/2001, ako se tim kriterijima utvrđuju pravila za određivanje sudske nadležnosti za ista područja i uspostavljaju slični pojmovi.

60. Naime, smatram da je odnos trajne isporuke između proizvođača ili trgovca na veliko i trgovca usporediv s običnim ugovorom o kupoprodaji robe te je stoga obuhvaćen posebnim pravilom o nadležnosti koje je predviđeno člankom 5. stavkom 1. podstavkom (b) prvom alinejom navedene uredbe, i to čak ako je poslovni odnos *de facto* isključiv ili dugoročno stabilan. Suprotno tome, ako navodni kupac-distributer očito ima posebne ugovorne obveze⁵³ i ako se one temelje na ekonomskoj protučinidbi prodavatelja-principala⁵⁴, može se smatrati da takav ugovorni odnos o distribuciji odgovara pružanju usluga u smislu članka 5. stavka 1. podstavka (b) druge alineje Uredbe br. 44/2001.

61. Podsjećam da je na stranci koja se poziva na postojanje ugovora o distribuciji da pred sudom pred kojim se vodi postupak dokaže da su ti elementi, koji su odlučujući za utemeljenje nadležnosti, stvarno prisutni u podacima o sporu, što podrazumijeva pružanje usluga koje se može razlikovati od običnog ugovora o prodaji. Dodajem da se takva kvalifikacija mora temeljiti na konkretnoj analizi ugovornog odnosa, a ne na definiciji te vrste ugovora koju može sadržavati pravo države u kojoj se vodi postupak (*lex fori*).

62. Ako se zahtijevani dokaz uredno podnese te se tako dobije kvalifikacija pružanja usluga, sud pred kojim se vodi spor u pogledu ugovora o distribuciji moći će temeljiti svoju nadležnost na kriteriju poveznice s mjestom u kojem su usluge trebale biti pružene, na temelju druge alineje navedenog podstavka (b).

4. Isključivanje primjene članka 5. stavka 1. podstavka (a) Uredbe br. 44/2001

63. Svojim drugim pitanjem, koje je zbog prethodno navedenih razloga ispitano nakon trećeg pitanja, sud koji je uputio zahtjev želi znati je li ugovor o distribuciji na temelju kojeg jedna strana kupuje proizvode od druge kako bi ih preprodala na državnom području druge države članice obuhvaćen područjem primjene članka 5. stavka 1. podstavka (a) Uredbe br. 44/2001.

64. Corman-Collins i belgijska vlada odgovaraju potvrdno, pri čemu polaze od pretpostavke, koju dostatno ne potkrepljuju, da ugovori o distribuciji nisu ni ugovori o prodaji ni ugovori o pružanju usluga, ili barem nisu, prema mišljenju belgijske vlade, obuhvaćeni „samo” jednom od te dvije kategorije ugovora iz članka 5. stavka 1. podstavka (b) navedene uredbe. Takvo je stajalište prihvaćeno u sudskoj praksi određenih država članica te ga brani dio teoretičara⁵⁵.

65. U prilog toj tezi istaknuto je više argumenata. Jedan je od njih da bi samo doslovno tumačenje pojmova moglo dovesti do ujednačavanja pravila o nadležnosti u okviru Unije. Drugi je argument da se pri kvalifikaciji ne bi smio izabrati previše jednostavan pristup kojim bi se isključili mnogi oblici ugovora o distribuciji te se ne bi uzele u obzir posebnosti koje može imati u pravu različitih država članica. Međutim, ti me argumenti nisu uvjerali jer je, s jedne strane, većina poslovnih ugovornih oblika promjenjiva te ih je teško kvalificirati na način koji bi omogućio ujednačenost pojmova i jer se, s druge strane, ne može slijediti posve usporedni pristup za tumačenje pojmova iz Uredbe br. 44/2001 i tako reći koje su vrste sporova njome obuhvaćene jer je Sud više puta presudio da valja izabrati jednu autonomnu definiciju tih pojmova.

66. Suprotno tome, ja smatram da zbog prethodno navedenih razloga ugovor o distribuciji treba kvalificirati kao ugovor o pružanju usluga u smislu članka 5. stavka 1. podstavka (b) Uredbe br. 44/2001.

53 — Obveze kao što je osiguranje zaliha, osiguranje usluge nakon prodaje ili promidžbene radnje.

54 — Ta protučinidba može poprimiti oblik, među ostalim, posebnih rabata i/ili olakšavanja otplate povezanih s uspjehom distribucije, ili oblik pomoći pri distribuciji ili promidžbi.

55 — Vidjeti osobito presude Cour de cassation (Francuska) od 23. siječnja 2007. (žalba br. 05-12.166, *La semaine juridique*, opće izdanje, bilješka T. Azzija), od 5. ožujka 2008. (žalba br. 06-21.949, *Recueil Dalloz*, 2008., str. 1729., bilješka H. Kenfacka) i od 9. srpnja 2008. (žalba br. 07-17.295, *Rev. crit. D. I. P.*, 2008., str. 863., bilješka D. Sindresa), kao i navedene reference u bilješci na str. 4. ovog mišljenja.

67. Međutim, iz članka 5. stavka 1. podstavka (c) navedene uredbe proizlazi da se pravilo o nadležnosti iz podstavka (a) te iste odredbe upotrebljava samo kao alternativa ako se ne primijene pravila o nadležnosti iz podstavka (b) te uredbe. Smatram da se u tim se okolnostima nije potrebno dalje pitati o primjeni prvog od ta dva niza pravila u ovom predmetu.

68. Međutim, podredno ću navesti nekoliko elemenata tumačenja članka 5. stavka 1. podstavka (a) Uredbe br. 44/2001 u okviru odgovora na četvrto prethodno pitanje koje se, čak i ako se njegov tekst ne odnosi izričito na tu odredbu, zapravo odnosi na njezino tumačenje.

69. Što se tiče drugog i trećeg prethodnog pitanja, predlažem Sudu da odgovori da je članak 5. stavak 1. podstavak (b) druga alineja Uredbe br. 44/2001 odredba te uredbe koja se primjenjuje u svrhu utvrđivanja koji je sud nadležan za donošenje odluke u okviru tužbe koja se temelji na prekograničnom ugovoru o distribuciji, što podrazumijeva posebne ugovorne obveze koje se odnose na distributerovu distribuciju robe koju prodaje principal jer takva vrsta ugovora proizlazi iz pružanja usluga u smislu navedene odredbe.

C – Utvrđivanje obveze koja je temelj tužbe u smislu članka 5. stavka 1. podstavka (a) Uredbe br. 44/2001 (četvrto pitanje)

70. Četvrto prethodno pitanje glasi kako slijedi:

„U slučaju negativnog odgovora na dva prethodna pitanja, odnosi li se, u slučaju raskida ugovora o distribuciji, sporna obveza na prodavatelja-principala ili na kupca-distributera?”

71. Ta je formulacija u najmanju ruku nejasna s obzirom na odredbe čije se tumačenje traži⁵⁶. Bez obzira na tu nejasnoću, smatram da Sud može dati relevantan odgovor na četvrto pitanje koje mu je postavljeno s obzirom na izričito obrazloženje tog pitanja sadržano u odluci kojom se upućuje prethodno pitanje. Naime, sud koji je uputio zahtjev pojašnjuje da „spornu obvezu na kojoj se u ovom slučaju temelji tužba valja utvrditi samo ako se ugovor o distribuciji ne kvalificira ni kao ugovor o kupoprodaji robe ni kao ugovor o pružanju usluga”⁵⁷. Iz takvog obrazloženja proizlazi da pitanje sadržava pogrešku u pisanju jer se sud namjeravao pozvati na pretpostavku u kojoj se ne bi mogao primijeniti ni podstavak (a) ni podstavak (b) članka 5. stavka 1. Uredbe br. 44/2001, ali isto tako ni prva ni druga alineja navedenog podstavka (b)⁵⁸.

72. Budući da Sud ima dovoljno elemenata za to, pitanje se može preoblikovati⁵⁹ na način da se sud koji je uputio zahtjev u biti pita odnosi li se „obveza [koja je temelj tužbe]”, u smislu podstavka (a) članka 5. stavka 1. Uredbe br. 44/2001, na prodavatelja-principala ili na kupca-distributera, pod pretpostavkom da se, suprotno onom što predlažem kao odgovor, na glavni postupak ne primjenjuje članak 5. stavak 1. podstavak (b) te uredbe,

73. Corman-Collins u tom pogledu tvrdi da je, s obzirom na to je obveza principala omogućiti distributeru da uživa svoje isključivo pravo na prodaju na određenom području, tužbu za naknadu štete potrebno podnijeti pred sudovima sa sjedištem na tom području⁶⁰

56 — La Maison du Whisky čak smatra da na tako postavljeno pitanje nije moguće odgovoriti jer se temelji na nekoliko nejasnoća.

57 — Vidjeti zadnju točku odluke kojom se upućuje prethodno pitanje.

58 — Pri tome valja podsjetiti da se navedene prva i druga alineja odnose na „kupoprodaju robe” odnosno „pružanje usluga”.

59 — Sud može na temelju postupka suradnje uspostavljenog člankom 267. UFEU-a preoblikovati prethodno pitanje kako bi nacionalnom sudu dao koristan odgovor na temelju kojeg potonji može donijeti odluku u sporu koji se pred njime vodi (vidjeti osobito presudu od 14. listopada 2010., Fuß, C-243/09, Zb., str. I-9849., t. 39.).

60 — S time se složila i belgijska vlada u okviru svojeg odgovora na drugo prethodno pitanje.

74. Kao i Komisija, smatram da odgovor na to pitanje treba pronaći u sudskoj praksi Suda koja se odnosi na tumačenje prve rečenice iz članka 5. stavka 1. Konvencije iz Bruxellesa. Naime, podsjećam da je tekst članka 5. stavka 1. podstavka (a) Uredbe br. 44/2001 potpuno jednak tekstu te odredbe u navedenoj konvenciji i da je već presuđeno da toj prvoj odredbi stoga treba priznati isti doseg kao i drugoj⁶¹.

75. Iz opsežne sudske prakse Suda u pogledu članka 5. stavka 1. Konvencije iz Bruxellesa, na koju se u nastavku valja pozivati, unatoč poteškoćama u provedbi koje su se u tom pogledu pojavile⁶², proizlazi niz kriterija koji omogućuju određivanje suda nadležnog u stvarima koje se odnose na ugovore, koji su osobito relevantni što se tiče obveze uzimanja u obzir u tu svrhu i utvrđivanja mjesta izvršenja.

76. Jedno od načela sudske prakse jest da pojam „obveze [koja je temelj tužbe]”, naveden u članku 5. stavku 1. podstavku (a) Uredbe br. 44/2001, odgovara obvezi koja proizlazi iz predmetnog ugovora⁶³ i čije izvršenje navodi tužitelj kako bi opravdao svoju tužbu⁶⁴. Sud je konkretno već presudio da se, kada je tužitelj distributer koji zahtijeva svoje pravo na naknadu štete i kamata ili zahtijeva raskid ugovora zbog povrede druge stranke, u navedenom pojmu upućuje na obvezu principala koja odgovara ugovornom pravu na kojem se te tužbe temelje⁶⁵. Na nacionalnom je sudu pred kojim se vodi glavni postupak, a ne na Sudu, da utvrdi točan sadržaj te obveze.

77. Osim toga, iako pitanje kao takvo nije postavio sud koji je uputio zahtjev, čini mi se da je radi potpunog pojašnjenja potrebno podsjetiti taj sud na to da se o utvrđivanju mjesta izvršenja obveze na kojoj se temelji tužba raspravljalo u više presuda Suda. Iz toga slijedi da mjesto „u kojemu treba biti izvršena” sporna ugovorna obveza, u smislu članka 5. stavka 1. podstavka (a) Uredbe br. 44/2001, treba utvrditi u skladu sa zakonom kojim se uređuje navedena obveza u skladu s kolizijskim pravilima primjenjivima u državi članici u kojoj sud pred kojim se vodi postupak ima sjedište⁶⁶.

78. Naposljetku, kao što ističe Komisija, Sud je pojasnio da, ako se pokaže da se tužiteljeva tužba ne temelji samo na jednoj, nego na više obveza koje proizlaze iz istog ugovora i da mjesto izvršenja nije isto za sve obveze u skladu s primjenjivim pravom, nacionalni sud mora radi donošenja odluke o vlastitoj nadležnosti upotrijebiti načelo prema kojemu pripadak prati glavnu stvar⁶⁷. Sud je presudio da je, ako su navedene obveze jednake u smislu da nijedna od njih nije glavna stvar u odnosu na ostale, sud pred kojim se vodi postupak nadležan samo za donošenje odluke u dijelu tužbe koji se odnosi na obveze čije se mjesto izvršenja nalazi na nacionalnom području, a ne na obveze koje treba ispuniti u drugoj državi članici⁶⁸. Sud koji je uputio zahtjev morat će utvrditi je li to slučaj u okviru spora koji se pred njim vodi.

61 — Gore navedene presude Falco Privatstiftung i Rabitsch (t. 48. do 57. i navedena sudska praksa), kao i Česká spořitelna (t. 43. i 44.).

62 — Profesor Pocar u svojem gore navedenom izvješću o Konvenciji „Lugano a” (t. 44. i sljedeće točke) podsjeća na bezuspješno predlagane mogućnosti njihova rješenja. Ističem da se člankom 7. stavkom 1. Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL L 351, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 11., str. 289.), kojom je preinačena Uredba br. 44/2001, ne ukida složeni mehanizam koji proizlazi iz navedene sudske prakse.

63 — Smatram da predmetna obveza može proizlaziti iz samog ugovora ili iz učinaka koje mu daje primjenjivo pravo. Vidjeti str. 1518. mišljenja nezavisnog odvjetnika G. Reischla u gore navedenom predmetu De Bloos. „[G]lavna obveza [principala] predstavlja predmet postupka, iako su posljedice povrede te obveze utvrđene zakonom”.

64 — Vidjeti osobito gore navedenu presudu De Bloos (t. 9. do 14.); presudu od 29. lipnja 1994., Custom Made Commercial (C-288/92, Zb., str. I-2913., t. 23.), kao i gore navedenu presudu Česká spořitelna (t. 54. i navedena sudska praksa).

65 — Gore navedena presuda De Bloos (t. 14. i 15.), pri čemu valja podsjetiti da je Sud u tom predmetu također trebao odlučiti o zahtjevu za prethodnu odluku koji je uputio belgijski sud u okviru spora u pogledu ugovora o isključivoj distribuciji.

66 — Gore navedena presuda Custom Made Commercial (t. 26.); presuda od 5. listopada 1999., Leathertex (C-420/97, Zb., str. I-6747., t. 33.), kao i gore navedena presuda Česká spořitelna (t. 54. i navedena sudska praksa)

67 — U točki 19. presude od 15. siječnja 1987., Shenavai (266/85, Zb., str. 239.), dodano je da, „drugim riječima, ako se radi o više obveza, nadležnost će se temeljiti na glavnoj obvezi”.

68 — Gore navedena presuda Leathertex (t. 39. do 42.) U tom je predmetu, koji se odnosi na raskid ugovora o trgovačkom zastupanju, belgijski sud smatrao da, na temelju sudske prakse Suda, obvezu plaćanja naknade štete zbog raskida ugovora bez ostavljanja primjerenog otkaznog roka treba izvršiti u Belgiji, dok obvezu plaćanja provizije treba izvršiti u Italiji.

79. Zaključno, ako bi Sud presudio da se u postupku kao što je glavni postupak kao pravilo o nadležnosti primjenjuje članak 5. stavak 1. podstavak (a) Uredbe br. 44/2001, na četvrto bi prethodno pitanje, kako je preoblikovano, prema mojem mišljenju, valjalo odgovoriti da je „obveza [koja je temelj tužbe]”, u smislu navedene odredbe, ugovorna obveza principala na čije se izvršenje distributer poziva u prilog svojoj tužbi.

V – Zaključak

80. S obzirom na sva prethodna razmatranja, predlažem Sudu da na prethodna pitanja koja je postavio tribunal de commerce de Verviers odgovori na sljedeći način:

1. Članak 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima, u vezi s člancima 3. i 4. te člankom 5. stavkom 1. navedene uredbe, treba tumačiti na način da mu se protivi to da se na tuženika s domicilom u drugoj državi članici primijeni pravilo o nadležnosti, kao što je ono iz članka 4. stavka 1. zakona od 27. srpnja 1961. o jednostranom raskidu ugovora o isključivoj distribuciji na neodređeno vrijeme, kako je izmijenjen zakonom od 13. travnja 1971. o jednostranom raskidu ugovora o distribuciji, kojim se predviđa da su belgijski sudovi nadležni ako distributer sa sjedištem na belgijskom državnom području pokrene postupak protiv principala na temelju raskida njihova ugovora o distribuciji koji proizvodi učinke na cijelom ili na dijelu tog istog državnog područja, bez obzira na sjedište tuženika.
2. Članak 5. stavak 1. podstavak (b) druga alineja Uredbe br. 44/2001, koji se odnosi na nadležnost u stvarima koje se odnose na ugovore za pružanje usluga, primjenjuje se u svrhu utvrđivanja koji je sud nadležan za donošenje odluke u okviru tužbe kojom tužitelj koji ima sjedište u jednoj od država članica ističe prava koja proizlaze iz ugovora o distribuciji protiv tuženika koji ima sjedište u drugoj državi članici, što zahtijeva da ugovor sklopljen između stranaka stvarno sadrži posebne ugovorne obveze koje se odnose na distributerovu distribuciju robe koju prodaje principal.
3. Podredno, ako se članak 5. stavak 1. podstavak (a) Uredbe br. 44/2001 primjenjuje u okolnostima poput onih u glavnom postupku, u kojima kupac-distributer pokreće postupak protiv prodavatelja-principala na temelju raskida njihova ugovornog odnosa, obveza koja je temelj tužbe, u smislu navedene odredbe, odnosi se na prodavatelja-principala i proizlazi iz predmetnog ugovora te se tužitelj poziva na njezino neizvršenje kako bi opravdao svoju tužbu.